

กระทิงแดงสปิริตดันชุมชนบ้านบางแตน ปราจีนบุรี ยกพลเกษตรกร 33 บ้าน ดูนานจากภาคีเครือข่าย เปิดประตูสู่ “เกษตรอินทรีย์ วิถียั่งยืน”

มุ่งมั่นขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อสังคม เรื่องความมั่นคงด้านอาหารมาหลายปี และปีนี้ได้นั้นเรื่องอาหารปลอดภัย ล่าสุดกระทิงแดงสปิริตเดินทางหน้าเต็มสูบจับมือสัญญาเกษตรกรบ้านบางแตน อ.บ้านสร้าง จ.ปราจีนบุรี เตรียมตัวเป็นพี่เลี้ยง ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้เกษตรกรในพื้นที่ หันมาทำเกษตรอินทรีย์ ลดต้นทุนการผลิต จัดทำบัญชีครัวเรือน ปลอดภัยสะสม ระดมพลพาเกษตรกรไปศึกษาดูงานจากภาคีเครือข่ายอินทรีย์ตัวจริงจากทั่วประเทศแบบตัวต่อตัวกับ โครงการ “เกษตรอินทรีย์ วิถียั่งยืน”

นายสมคิด รุจีปกรณ์ ผู้จัดการแผนกกิจกรรมเพื่อสังคมอาวุโสกลุ่มธุรกิจกระทิงแดง เล่าถึงที่มาของโครงการเกษตรอินทรีย์วิถียั่งยืนว่า “เกษตรอินทรีย์ วิถียั่งยืน” เป็นโครงการที่กลุ่มธุรกิจกระทิงแดงมุ่งมั่นขับเคลื่อนเพื่อสร้างความมั่นคงยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับพี่น้องเกษตรกรบ้านบางแตน อ.บ้านสร้าง จ.ปราจีนบุรี ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม หลังจากกระทิงแดงได้ลงพื้นที่ทั่วประเทศมาหลายปี ในการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้เกิดขึ้น จนมีภาคีเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ที่เข้มแข็งเราเองอยากบอกเล่า ส่งต่อรูปแบบและชี้แนวทางแห่งความสำเร็จให้เกิดเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์แก่ชุมชนบ้านบางแตนด้วยเช่นกัน โดยกลุ่มธุรกิจกระทิงแดงจะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงร่วมกับภาคีเครือข่ายของเรา ตอนนี้พี่น้องเกษตรกรบ้านบางแตนทบทำให้ความร่วมมือ เข้าร่วมโครงการมาแล้ว 33 ครอบครัวภายใต้เงื่อนไขสำคัญคือเกษตรกรต้องรวมกลุ่ม จัดทำแผนกลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ในชุมชนของตนเอง ที่สำคัญต้องผ่านการอบรมหลักสูตรเกษตรอินทรีย์ 2 หลักสูตรจากกลุ่มภาคีเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ของกระทิงแดง คือหลักสูตรที่ 1 พื้นฐานการทำเกษตรอินทรีย์และการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าว กับมูลนิธิข้าวขวัญ จ.สุพรรณบุรี และหลักสูตรที่ 2 คือการจัดตั้งกลุ่มและการรับรองคุณภาพมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ กับเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกยโสธร ที่ อ.กุดชุม จ.ยโสธร”

ลงพื้นที่ สุพรรณบุรี เรียนรู้ “แยกยืนส์ข้าว” เพื่อหาสายพันธุ์พื้นบ้านแท้เกษตรกรทั้ง 33 คนมุ่งหน้าสู่ จ.สุพรรณบุรี เพื่อพูดคุยกับปราชญ์ชาวบ้านตัวจริง ของมูลนิธิข้าวขวัญที่สามารถผลิตข้าวอินทรีย์จำหน่ายได้ในราคาตันละ 20,000 บาท ในพื้นที่ชลประทานของจังหวัดโดย อ.สุขสรรค์ กันตรี ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสายพันธุ์ข้าวของมูลนิธิข้าวขวัญ ได้บอกเล่าจากประสบการณ์ตรงว่า การคัดเลือกพันธุ์ข้าวให้เหมาะสมกับพื้นที่เพาะปลูกเป็นปัจจัยเบื้องต้นสำหรับการสร้างความยั่งยืนผ่านสายพันธุ์ท้องถิ่นที่ต้องพัฒนาให้ทน

ต่อโรค แมลง และสภาพภูมิประเทศแต่ละพื้นที่ โดยการคัดแยกยีนส์แฝงหรือสายพันธุ์ที่ปะปนในเมล็ดพันธุ์แท้และในวันนั้นเกษตรกรทุกคน ได้คัดเลือกเมล็ดพันธุ์แท้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับพื้นที่เพื่อนำไปพัฒนาทำพันธุ์ข้าวไว้สำหรับเพาะปลูกเป็นครั้งแรกโดยต้องสังเกตลักษณะเมล็ดที่เรียกว่าเป็นมันวาว ผิวเรียบสม่ำเสมอ ตรงไม่บิดงอ และไม่มีท้องไขเยอะเกินไป

นอกจากเรียนรู้เรื่องพันธุ์ข้าวพื้นบ้านแล้วยังได้เรียนรู้เรื่องการเตรียมดินให้มีความพร้อมสำหรับการเพาะปลูกเพื่อให้เป็นแหล่งอาหารของข้าว โดยการใช้ปุ๋ยพืชสด จุลินทรีย์ธรรมชาติที่เกษตรกรสามารถทำเองได้ ตลอดจนลงแปลงนาข้าวเพื่อศึกษาสิ่งมีชีวิตในนา ว่าชนิดไหนดีและชนิดไหนทำลายข้าวของเรา

“พลังกลุ่ม” กลไกขับเคลื่อนเกษตรกรอินทรีย์ที่ อ.กุดชุม จ.ยโสธร

หลักสูตรที่ 2 มุ่งหน้าสู่กลุ่มวิสาหกิจข้าวอินทรีย์เพื่อสังคม อ.กุดชุม จ.ยโสธร จังหวัดที่มีเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์เข้มแข็งแห่งหนึ่งของเมืองไทยมีพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยมี ฟอנוญสง มาตขาว ประธานกลุ่มวิสาหกิจข้าวอินทรีย์เพื่อสังคมบ้านโนนยาง ต.กำแมด อ.กุดชุม จ.ยโสธร เล่าว่า“ฟอנוญสงตัดสินใจหันมาใช้วิถีดั้งเดิมที่ปู่ย่าตายาย เคยทำมาพร้อมกับการหาความรู้แนวเกษตรอินทรีย์จากที่ต่างๆ เดิมทีในกลุ่มมีกันเพียง 2-3 ครอบครัวปีแรกผืนนาอินทรีย์ให้ผลผลิตต่อไร่เพียง 200-250 กิโลกรัม/ไร่ ทุกวันนี้ผลผลิตของกลุ่มเพิ่มสูงถึง 500 กิโลกรัม/ไร่ ทั้งยังให้กำไรจากราคาขายที่สูงขึ้นและยังมีตลาดรองรับชัดเจนจากความมั่นใจในกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยล่าสุดมีกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์เกิดขึ้นในพื้นที่อ.กุดชุม 1,697 ครอบครัวมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ทั้งหมด 28,419 ไร่

นอกจากรับการชี้แนะจากปราชญ์ชาวบ้านอย่างฟอנוญสงและท่านอื่นๆ เกษตรกรทั้ง 33 คน ยังได้เรียนรู้ เรื่อง ระบบ PGS (Participatory Guarantee System) หรือ ระบบ “ชุมชนรับรอง” ซึ่งเป็นการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์รูปแบบหนึ่ง เกษตรกรจะเป็นผู้รับรองกันเองในกลุ่มละแวกเดียวกัน สมาชิกกลุ่มจะหมุนเวียนไปตามพื้นที่ทำเกษตรของสมาชิก ไปเยี่ยมเยียนและตรวจรับรองพื้นที่เกษตรอินทรีย์ไปพร้อมกัน

โดยระบบชุมชนรับรองนี้จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในระบบการตรวจรับรองมากกว่าระบบการตรวจรับรองแบบอื่นจากนั้นเกษตรกรทุกคนยังได้แบ่งกลุ่มเพื่อเรียนรู้เรื่องอาชีพเสริม ของชาวกุดชุม โดยแบ่งออกเป็น 3 ฐาน ได้แก่ ฐานที่ 1 : โดนต์ข้าว / ฐานที่ 2 : หมูอินทรีย์ / ฐานที่ 3 : เพาะเห็ด โดยทั้ง 3 ฐานเป็นกิจกรรมเพื่อให้เกษตรกรได้หันมาหารายได้เสริม ในช่วงระหว่างรอการเก็บเกี่ยวและดูวิธีการเก็บข้าว สีข้าว จากโรงสีข้าวอินทรีย์ของชุมชน บ้านกุดชุม เพื่อเป็นแนวทางกลับไปต่อยอดที่บางแดนต่อไป

“เกษตรอินทรีย์” แสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ของเกษตรกรบ้านบางแดน

นางประชิด ชลารักษ์หรือป้าจ้อย ชาวนาจากบางแดน ยิ้มอย่างมีความหวังหลังเรียนจบครบ 2 หลักสูตร เผยว่า “ในที่ดินของป้า มีปรับบางส่วนปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่แบบไม่ใช้สารเคมี ปลูกไว้กินเอง เพราะป้ากินแล้วรู้สึกว่าร่ากายเราดีขึ้น เห็นราคาตลาดมันดีกว่าข้าวทั่วไปด้วย ก็อยากเพิ่มพื้นที่มาปลูกจริงจัง แต่ก็ไม่แน่ใจว่าเมื่อปลูกในนาเราแล้วจะได้ผลดีหรือเปล่าเพราะข้าวนี้ 120 วันเก็บเกี่ยวแต่ที่บางแดนปัญหามีทั้งเรื่องน้ำแล้ง ดินเปรี้ยว น้ำกร่อยและที่ป้าเริ่ม

หันมาสนใจเกษตรอินทรีย์ เพราะคิดว่าน่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดหนี้จากการลดต้นทุนการผลิตลงได้คิดว่า เกษตรอินทรีย์น่าจะทำได้ เพราะเขาทำสำเร็จมาหลายที่แล้ว และพอป่าได้มาอบรมทั้ง 2 หลักสูตรกับกระทิงแดง ก็ ยิ่งเห็นวิธีการต่างๆ รวมถึงรูปแบบที่เราต้องรวมกลุ่มที่ชัดเจนขึ้น ตอนแรกยังมีแต่คำถามเกิดขึ้นในใจ แต่ตอนนี้ป่า คิดว่าภาพมันเกิดขึ้นจริงๆ แล้ว”

นายเชาว์ เทียงแท้ หรือกำนันเชาว์ สะท้อนความคิดที่ออกแรงชวนลูกบ้านเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ว่า “ตัวผมเอง ทำนาอยู่ 50 ไร่ ลูกบ้านมีปัญหาทำนาตลอด เรื่องน้ำแล้ง น้ำท่วม ดินเค็ม หนี้สินมากมาย อย่างปีไหนแล้งมากไม่มี น้ำทำนา เขาก็ไม่มีอาชีพเสริม แต่พอมาได้เห็นทั้งที่ข้าวขวัญสุวรรณบุรี และยโสธร กุ้งหอยปูปลาในนา มีอุดม สมบูรณ์เหมือนเดิม ผักหญ้ามีให้เก็บ ระหว่างว่างก็สามารถตั้งกลุ่มแปรรูป หารายได้เสริมจากกิจกรรมอื่นๆหรือหา ช่องทางขายข้าวอินทรีย์กับภาคีเครือข่ายได้ แต่เมื่อมองย้อนกลับไปถึงชุมชนของตัวเอง เพราะเรามัวแต่รอพ่อค้า คนกลางมาตั้งราคารับซื้ออย่างเดียว เขาซื้อเท่าไรก็ขายเท่านั้น บางที่ยังไม่ได้คิดค่าแรงตัวเองเลย สุขภาพก็แย่ง ผมเลยคิดว่าเกษตรอินทรีย์นี้แหละจะช่วยผมและชุมชนของบ้านบางแตนได้”

นับจากนาที่ที่ “กลุ่มเกษตรอินทรีย์ วิถียั่งยืนบ้านบางแตน” เกิดเป็นเค้าโครงที่ชัดเจนขึ้น คงต้องรอให้ช่วงเวลาได้ ตกผลึกความคิดของสมาชิกในกลุ่มว่าจะขับเคลื่อนไปยังตรงที่ปักไว้ด้วยวิธีการอย่างไร ภายใต้การสังเกต ดูแลอย่าง ใกล้ชิดของกลุ่มธุรกิจกระทิงแดงเพื่อพิชิตภารกิจ “เกษตรอินทรีย์วิถียั่งยืน” ให้กับบ้านบางแตนได้บรรลุเป้าหมายที่ ตั้งใจไว้

+++++